

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

Pred akciju.

Ima već gotovo dva meseca od kongresa u Karlovim Varima, a praznici u cionističkoj organizaciji još uvek traju. Tako se čini, jer londonsko vodstvo praznikuje, a većina palestinske egzekutive nalazi se još u zemljama galute, da agitira za partijske svrhe. Začudo, ovaj puta, nakon tako teškog kongresa, vodstvo nije pristupilo niti se obratilo na široku cionističku javnost s manifestom programatske naravi, koji bi sadržavao istaknute i aktuelne zadatke. Čini se, da se vodeće ličnosti nisu još do danas rešile more, koja je tištila rasprave kongresa. Međutim, kongres je svršen, a inicijative vodstva još uvek nema.

Iako se ne može kritikovati lično ovu pojavu, jer su konačno i predstavnici cionističkih organizacija tek ljudi, koji se vanredno napornim radom, kojeg provodjaju na svojim odgovornim mestima, vremenom moraju da umore, to pak cionistička dužnost zahteva od svakoga, da taj posvemašnji zastoj u radnjama vodstva promotri hladno i objektivno.

Najosudniji je taj zastoj u palestinskom radu. Arapi ne poznaju umora kako nam se čini. Svaki naš propust izrabljuju najpolitičkiji u svoje svrhe. I ako nisu uspeli sa svojom delegacijom u Londonu, u onoj meri kako su se nadali, a ono su ipak stali da potkopavaju cionistički kredit u engleskoj javnosti. To nas ne može ni da začudi kraj današnje konzervativno do reakcionarne konstelacije svetskog »štimuma«. Cijonizam je pojava, koja je svojom romantikom ponajvećma odgovarala širokogrudnosti jednog potomka puritanaca, kao što je Balfour ili ideologiji socijalnih liberala tipa Lloyd Georgea. No danas je drugačije u Engleskoj. Konzervativci imaju vlast. A to znači smanjiti rashode za dominijone i kolonije, a armirati i graditi ratno brodogradnja. Račun zamenjuje ideal, ako bismo tako današnju epohu engleske javnosti hteli da označimo. Kraj takovih prilika naravno je, da arapska akcija dobiva na terenu, dok cionistička nastojanja nailaze na sve to veće poteškoće. Stoga su jasni zadaci cionističke organizacije: treba da se potpunoma izgradi naš politički departman, da svaka politička intervencija ne bude ovisna o tome, da li se predsednik cionističke organizacije nalazi u Londonu, Americi ili gde drugde. Ova

politička nastojanja moraće za sada da se ograniče na obrambeni rad, da se sačuva sve dosadašnje političke uspehe, te da ih se pomalo ne žrtvuje, kao dosada, aktivnosti arapskih delegata. Na arapske napadaje u politici ne može se odgovarati s pacifističkim izjavama o bratstvu jevrejskog i arapskog naroda. Tu treba da se zahvati aktivno u politički koštac s protivnikom. S tim defenzivnim radom, u vezi je osvajanje na ekonomskom polju Palestine. Svakome je jasno, da će se samo ekonomskim ojačanjem naših pozicija u zemlji moći da poveća imigracija, a u vezi s tim i naš politički položaj u zemlji. Zato je svaki naš propust u tom pravcu sudbonosan.

Tako i sada. Ako to mirovanje u cionističkom radu još kratko vreme potraje, opet će nam se u decembru nadati prilika, da saznamo da halucim u Nuru ili gde drugde ne mogu dalje da rade, jer nema semenja na određeno vreme, kad treba da se sije, da nema kruha, kad treba da se jede i t. d. A onda će se kritikovati nerentabilnost palestinskog pothvata.

Ali, ako taj sadanji čvrsti san cionističke organizacije znači samo zatišje pred burom akcija, onda ga mi pozdravljamo, kao vesnika novoga doba. I ako nije bilo programnih govora i manifesta novoga vodstva, javljaju nam sa svih strana uspehe akcija za Keren Hajesod. Sir Mond radi za nj' u Americi, gdje je teren razmerno dosta težak, a k nama u Jugoslaviju došao je Dr. Friedemann iz istih razloga.

U ovaj čas ne može se još da prosudi uspeh njegovog rada, jer bi to bilo preuranjeno. Ali tom zgodom treba da se uopšte osvrnemo na naše prilike onamo od posle novosadskog veća.

I kod nas je zavladao mrtvilo u redovima, za koje se držalo da je klonulost nemoguća. Kad se u Novom Sadu natecalo, tko će više žrtava da pridoneše za izgradnju jugoslavenske kolonije, onda se zaista nije moglo da predvidi, da će umesto najvećeg mogućeg napona sila uslediti nehaj ili bar zaborav. Novosadske obveze još danas, nakon gotovo pola godine nisu izvršene! To je činjenica, zbog koje treba svaki jugoslovenski jevrej da se stidi. To znači, da je rad novosadske konference samo delo reči, a ne većine treznih, stvari predanih cionista. Kad se pročulo za svotu, koja je potpisana na toj konferenciji, svakome je odlanulo. Bilo je moralno

olakšanje nakon toliko gorko prokušanog životarenja. A sada? Sada je mali Bjelovar osramotio činom ono, što se je u Novom Sadu potpisavalo uz veliko oduševlavanje.

Ovaj slučaj označuje naše prilike. Rad je u mnogim delovima države posvema zatajio ili životari, kao i prije Novog Sada. A ipak se ne sme niko da zadovolji, da prihodi za Narodni Fond opadaju, Keren Hajesod da se ne plaća, društveni cionistički život da gubi na svežini a sve zato, jer je mir i spokoj zavladao nad Izraelom, narodom koji bi morao da spozna, da mu se sada radi o njegovom opstanku.

Mi se ipak ufamo u naše Jevreje i njihovu konstruktivnu snagu po Jevrejstvo. Ovaj mir znači samo, da se sprema oluja rada i val požrtvovnog davanja. Ostvarenjem jugoslovenske kolonije oni će izvršiti svoj prvi zadatak na putu k izgradnji svoje domaje. Treba samo da se uvidi sve razloge, koji govore za iskorišćivanje svakog momenta, koji bi mogao da nam bude od koristi kod izvršenja cionističkih zadataka, pa da svaki svesan Jevrej upotrebi sve svoje sile u korist svog naroda. Onda ćemo se laglje da porazgovorimo s Arapima, a i s engleskim konzervativcima, koji su stali da gube veru u nas. Kad će svaki Jevrej opet da se poveri svom narodu i sebi, onda će mu i drugi poverovati.

—des.

Iza kongresa.

Piše dr. Aleksandar Licht.

V.

Iz prikaza raznih stajališta u pitanju Jewish Agency ja sam izostavio sve demagoške i afektivne, momente koji su bez potrebe, a za učinak »kroz prozor«, unijeli u debatu.

Pristupamo li mirno i stvarno sudu, mi možemo to da činimo sa dvije razne tačke gledišta: teoretsko-doktrinarnu ili praktički-oportunu.

Prije svega jasno je po mome mišljenju, da se može doduše teoretski lučiti Jewish Agency kao politički instrument, koji bi imao ostati čisto cionistički, od ekonomskih faktora obnove, u kojima bi saradjivali i necioniste, kako to luči Usiškin, ali da ovakovo lučenje stvarno nije moguće iz razloga, koje smo uvodno već napomenuli. Politička snaga Jewish Agencyje nije nešto, što samo o sebi može da se konstruiše. Politička, to će reći moralno-reprezentativna moć političkoga faktora u primijenjenoj politici zavisi o real-

nim silama, koje ona predstavlja. To može da bude moć oružja, gdje je ima; gdje je nema, kao u nas Židova, te realne sile treba da se očituju u brojčanom zaledju masa, koje stoje iza Jewish Agency, i u fizički-ekonomskim davanjima, koje prinašamo u ostvarivanje onih funkcija, koje, prema mandatu, Agency ima da vrši. Po tome, držim, ne može ekonomski činilac obnove židovske Palestine da bude zaseban krug, bez dodira sa krugom političkog djelovanja. Jewish Agency mora dakle da dobije svoju snagu i po ekonomskoj moći i po što širem zaledju ljudi, koje reprezentuje. A s druge strane u najmanju je ruku dvojbena, hoće li se oni, koji ekonomski saraduju, htjeti da odreknu reprezentativno-političkog učešća, drugim riječima, hoće li ekonomski htjeti da saraduju, ako politički, a to znači neminovno i konstruktivni faktor obnove narodne domaje, ima bez ikakva njihova učešća da određuje upotrebu i njihova ekonomskog doprinosa. Ovdje treba da se računa sa psihičkim momentima, s naravi čovjeka, koja je čimbenik, što ga se ne može izostaviti iz računa. Pred dvije, tri godine, Usiškin je još mogao imati pravo; danas više ne.

Stvari su se evoluirale na gore. Dok se moglo očekivati, da će cioniste, zanešene uspjehom političkim, taj zanos obraćati u stvaralačke sile u tolikoj mjeri, te će s pravom smjeti da za se svojataju isključivo političko vodstvo, a necioniste, respektujući to stvaralačko pionirstvo cionista, sugestionirani palestinoofilijom, da će ih rado slijediti, iako u odmaku, dotle se mogao zastupati »cijonistički puritanizam«. Medjuto, stvari su se razvijale drukčije, i mi ne možemo da zatvaramo oči pred činjenicom, da sami ne možemo. Mi s toga iz dubine svoga cionističkog etosa možemo da se poklonimo stajalištu, koje nam je najbliže, ali koje realno bivanje sili da ga napustimo. Pa zar samo realnost? Ta mi smo više no partija; cionizam je renesansni pokret u narodu, zvan da ga svega trgne sa sobom. Njegovo zvanje ne može dakle da bude u tome, da se odvoji od općih narodnih masa, pa ni od onih koje još ne, ili ne sa svim, osjećaju nacijski. Svakako: nije ovo najbolji put k nacijalizovanju;

izgleda čak, da ima izvjesna opasnost denacionalizacije cionizma po uticaju necionističkog dijela Jewish Agency; može da se porodi i bojazan uticaja na Mandatarnu Vlast po ovoj necionističkome dijelu Agencyje u pravcu koji se odvaja od naših uvjerenja.

No meni se čini, da se o svemu tome dade diskutovati mnogo pro i contra, a bez mogućnosti, da se dodje do konačnog jednog suda, sve dotle, dok se stvar ne promotri sa psihološkog i socijološkog gledišta. Izgleda da se, diskutujući o ovome problemu, nije imalo u vidu ljude, koji rade na djelu obnove. Ili zar bi se inače moglo i za čas zamisliti, da će to, da li će recimo Alliance Israélite Universelle, Ica, organizacije američkih, engleskih, njemačkih Židova i t. d. imati predstavnika u Jewish Agency, isto uticati na tok bivanja obnove Erec Jisraela? Židovstvo je općeno, a cionistički dio naročito, zadobilo izrazitu i stalnu orijentaciju, bar u pogledu na obnovu židovske narodne domaje. Speljaši je, ta je orijentacija međunarodnopravno dana sadržajem Mandata. Unutrašnje, opredjeljuju pravac i sadržinu obnovnog rada oni, koji ga duševno i fizički izvršuju. Sentimentalnost i filantropizam, koji su stvarali ovisnost kolonista od ličnosti, koje su posredstvom svoje »administracije« davale smjer materijalnoj kolonizaciji i moralno udarale svoj žig kolonistima, pripadaju prošlosti, koja se prosto ne može povratiti. »Mase«, koje su zvane da naseljuju Palestinu, imaju svoju izgrađenu i ustaljenu duševnu i ćudorednu fizionomiju koja se više ne može korumpirati. Sve zavisi o njima, kako će da bude u Palestini; samo spoljašnji uslovi tempa i ekonomskog zdravlja naseljavanja, za sad, zavise o galutu i o ljudima galuta. Jedna zdrava i jaka, u svome htijenju neslomiva samosvijest kazuje našim ljudima, što su se vezali sa zemljom otaca, da do njih, gotovo samo do njih, stoji duševno-nacijska struktura obnove. A i cionistička organizacija tolika je moralno-duševna moć, da u tome pogledu, a u vezi s pionirstvom u Erec Jisraelu, ćudoredno neodoljivo diktira, kakova ima da bude obnova. Jedva će ko moći to da ospori.

Ako je tome tako, onda učešće necio-

nista u Jewish Agency nije nikakva opasnost; a naročito to nije, dok cionistička organizacija odlučuje o tome, da li će uzeti necioniste u Jewish Agency i u kolikoj mjeri, i dok ona sama kao takova ostaje sastavni dio, i — nužno — jezgra Jewish Agencyje.

Ako se može govoriti o opasnosti, onda bi po mome mišljenju veća opasnost bila u traženju, da se sazove opći svjetski židovski kongres, koji će imati da bira Jewish Agency, na koju će se prenijeti prava i dužnosti, što ih po članu 4. Mandata ima cionistička organizacija kao Jewish Agency. Tu bi se, teoretski, moglo zamisliti, da Jewish Agency bude sastavljena i bez cionista, a i protiv cionista. Stvarno dakako to nije moguće ni zamisliti, kad već sam sadržaj Mandata daje obnovi domaje narodnu značajku, i kad je cionistička organizacija, čiji će članovi dakako učestvovati u izborima za taj opći židovski kongres, najveća i najbolja od svih, što u židovstvu postoje.

Što se mene tiče, ja se osobito ne zagrijavam za misao toga kongresa, već ako zato, što je on u stanju, da stavi u gibanje, da mobilizuje sve židovske mase u pravcu obnove narodne domaje. U toliko kongres, ako se uzmogne ostvariti, može da bude dragocjen. Inače židovstvo nije dovoljno pripremljeno i uzgojeno za taj plan. Mogu prema tome da dodju do uticaja i takovi dijelovi židovstva, koji će, iako ne mogu da spriječe toka istorijske nužde, ipak zasmetati u radu svojim nastrostima (pomislimo na Agudat Jisrael i na boljševičke krugove). Izvjesna homogenost orijentacije trebala bi da se prije stvori, pa zato je i opet samo doktrinarsko, a krivo shvaćeno demokratstvo moglo staviti rok od 3 godine za saziv toga kongresa. To će se jedva dati izvesti, pa sve ako i bude moguće, iziskivat će tolik trošak energija i novaca, koji znači gubitak za produktivne investicije za volju luksusa provodjenja »načelnih gledišta«.

Stajalište grupe »cijonističke demokratije«, po kome bi se i u medjuvrijeme, do saziva toga kongresa, imala Jewish Agency proširiti po demokratskim načelima, iz općih izbora, nema praktično svrhe, a s načelnog gledišta ono može da odgovara formalno-pravnim pojmovima o

Feuilleton.

I. LA PATRIE EST EN DANGER.

Nedavno je »Arbeit« donio Arlosovljević krik u noć. Za dan! Vodja njemačkoga Hapoel Hacaira gleda kakovi smo i što radimo: noć. A želja je za danom. Ne samo želja. Što se želi, to može da se zbudne. I dobro je, da se zbudne. Ali druga je opasnost. Kad su izabranici francuskoga naroda spoznali čas, proklamovali su: »Domovina je u opasnosti!« Ništa više. Jer eno, to je dosta. A svatko, tko je do onda spavao, tome je postalo jasno: ova-ko ne ide više dalje. Opasnost, to je drugo nego ideja i čežnja i utopija. Opasnost nije potencija želje. Ona je pojam za sebe. Neovisan o našem htijenju. A sada hoće da nas zaskoči. Ne zbiva se često u historiji naroda taj momenat, te se stvori proklamacija. I nije ona izražaj lude panike ili slabunjavoga straha, kako misli, ili kako bar kaže prijatelj Grünbaum. Ona se stvori. To je sve. U jedan je čas svi osje-

tismo i izrekosmo. Kao onda oni drugi. Oni drugi, koji su se i zakleli u dvorani igre, da se tako dugo ne će rastati, dok francuskome narodu ne dadu ustav. A naš je ustav u taj čas izgradnja Palestine!

Sve teče. Ništa se ne vraća. Ništa nego čovjek. On se vraća. Ali oko njega sve teče. Politika, gospodarstvo, stimunzi, kruh. Jedinствен je čas. I treba ga uhvatiti! Prošlo je bezbroj godina, sramotnih i ispraznih. Ali sad znamo, da je jedno bitno: spoznaja! Potpuno uvriježena u svakome, pojedinačno utjelovljena, individualno izražena. Jedna oštro konkretna svijest, da je Zemlja u opasnosti i da je na nama da se borimo. Ali ne samo spoznaja u pojedincu, nego i osjećaj u svima. Čuvstvo cjelokupnosti. Veza množine, što znade isto. A svagdje kao mora, kao žestoki vjetar što će zdrmati kolektivitet, eno »zajednički neprijatelj« kako ga je Prvi označio, to je sad ta crna sablast, koja se svakome zasebno i svima zajedno

ukazuje uvijek, svuda, neprestano. La patrie est en danger! Neka trube trublje, neka se diže narod na uzbunu, neka nitko ne bude te će spavati! Govorite, vodje naroda, recite okrutnu istinu, govorite, e ćete što prije zašutjeti. Tko je spomenuo crne zastave? Nitko, nitko, samo se vide kao vizija kroz maglu. Nad nama je i u nama ta fantastična bol. Kuca i udara kao čekićem o čelo. Misao. Jer znamo: sad treba stisnuti zube i učiniti sve. La patrie est en danger.

II. VRAĆAJU SE.

Usiškin je rekao: vraćaju se. Utjelovljeni optimistički narodni pokret slavi izgradnju Zemlje, ali priznaje: vraćaju se. I to ne samo slučajno ili tu i tamo. Nego redovito, u stalnim brojevima. Koji rastu! Danas već računamo s regularnom emigracijom. Da je dreka na onaj zloglasni »stop« pusta fraza praznih džepova, to znade svatko. I zbiva se ludjačka šala: imamo palestinski uređ, stanicu za one,

parlamentarnom demokratizmu, ali sa sociološkog gledišta nipošto nije postulat istinskog demokratizma. (Bojim se, u ostalom, da ćemo mi cioniste izgledati ponešto zastarjeli sa svojim apsolutnim demokratizmom u doba raznih boljševičkih, fašističkih, militarnih i drugih diktatura). Izbori nose u sebi uvijek izvjesnu opasnost korupcije pravoga mišljenja pojedinaca, što čine mnoštvo: mišljenje mase, što glasanjem dolazi do izražaja, ne poklapa se nužno sa mišljenjem pojedinaca, koji čine masu. Ima i jedno drugo, bistrije i svjesnije »glasanje«; a to je javno mišljenje, »common sense«. Ono nepatvorenije iznaša na površinu lica, koja su nošena povjerenjem bilo cijeloga naroda, bilo pojedinih grupa ili klasa u njemu. Njihova su imena opće znana; pa kako bi proporcijskim izborima došli do mandata predstavnici raznih grupa, koje su one i onako iznijele kao svoje »representative mens«, nije li jednostavnije, da ih se bez formalnih izbora primi u Jewish Agency? Ta ti Grünbaumovi interimni izbori za proširenje Jewish Agency do saziva kongresa ne bi se mogli ranije izvršiti nego li izbori za sam kongres. Čemu onda dva-red mobilizovati energije, trošiti vrijeme i novac? Nije li to tjeranje formalnog, doktrinarnog demokratizma ad absurdum?

Rezolucija, koju je kongres prihvatio, (omjer glasova 164 : 87) jest kompromis između Mizrahija i ujedinjenih zemaljskih federacija. Svrha je toga kompromisa, koji nijednu stranu nije posve zadovoljio, da se nadje znatna većina za osnovu, s kojom će se saglasati Weizmann. Ta rezolucija, saglasno sa svim ostalima, na prvo mjesto stavlja opći židovski svjetski kongres. On će da bira Jewish Agency i da na nju prenese skupnost prava i dužnosti, što ih po Mandatu sada ima cionistička organizacija. Kongres ima da se sazove, po mogućnosti, za tri godine. Do saziva kongresa neka se proširi Jewish Agency što skorijim prizivanjem predstavnika onih židovskih organizacija i društava, koja stoje na tlu Palestinskog Mandata. U tu se svrhu Egzekutiva cionističke organizacije ovlašćuje, da u sporazumu s Akcijonim Odborom stvori Council (vijeće), sastavljeno iz zastupnika

židovskih organizacija i iz reprezentacija židovstava (Judenschaften) raznih zemalja, u koliko stoje na tlu Balfourove deklaracije i Palestinskog Mandata. Ovaj će Council da saradjuje sa cionističkom Egzekutivom kao vodjstvom Jewish Agency. On će iz svoje sredine birati odbor, čije će se ovlasti regulisati u sporazumu s Akcijonim Odborom. Cionistička će Egzekutiva u vezi s tim Councilom sazvati predstavnike židovskih organizacija židovstava (Judenschaften) raznih zemalja u zajedničku konferenciju, u kojoj imaju da se ugovore uslovi njihova učešća u Jewish Agency, koja će fungirati do saziva svjetskog kongresa. Broj necionističkih članova ove Agency ne smije biti veći no polovina svih njezinih članova.

Dakle: Prva faza: Egzekutiva sa Akcijonim Odborom cionističke organizacije stvara necionistički Council. Council saradjuje s Akcijonim Odborom. Council bira Odbor, a ovaj saradjuje s našom Egzekutivom kao Jewish Agency. Druga faza: Kad je stvoren Council, cionistička Egzekutiva će zajedno s njome sazvati Konferenciju; ova će s cionističkom organizacijom ugovoriti uslove učešća predstavnika židovskih organizacija i reprezentacija i birati maksimalno polovicu članova Jewish Agency. Treća faza: Svjetski opći židovski kongres, koji bira Jewish Agency suvereno.

Kako se iz toga vidi, do toga kongresa ostaje cionistička organizacija gospodar situacije, dakle odlučan i odlučujući čimbenik Jewish Agency.

Držim, da je time dovoljno iscrpno prikazao pitanje Jewish Agency. Ako je to učinjeno opširno, smatrao sam to nužnim, da se i naša javnost uputi u ovo pitanje, pa da uzmogne pratiti tok njegova daljnjeg razvijanja.

U idućim člancima bit će govora o drugim pitanjima kongresa.

Ostvarenje cionizma.

Sir Martin Conwey, član donje kuće engleskog parlamenta, zadržavao se je neko vrijeme u Palestini, pa je u »Daily Telegraphu« objelodanio niz članaka o

njoj. Ove članke, zbog pomanjkanja prostora donasmo tek danas.

Sir Martin Conwey kaže za Palestinu, da slični glavi boga Jana; jednim licem gleda u zemlju, a drugo je upravilo pogled preko mora. Žitelji ovakovih zemalja redovito pripadaju raznim i često neprijateljskim rasama, a to je i razlog, da politički sporazumi diplomata ne mogu nikad da ukinu protivštine, koje nužno stijede iz nehomogenosti pučanstva. Principi vlade većine i autonomije u takovom slučaju ne dovadjaju do cilja. Istočna obala Levanta, piše sir Martin Conwey, pripada području zemalja Sredozemnog mora. Zaledje Sirije i Palestine je područje od velikog političkog zamašaja, a i od silnih komercijalnih mogućnosti. Razne su islamske vlasti gospodarile zemljom, no ona je ipak ostala svojom. Ona je kao neki most između Istoka i Zapada, koji nikome ne pripada. Zbog toga i jest Palestina koljevka gotovo svih velikih vjerskih spoznaja, iz tog opet slijedi, da ona nije niti arapska, baš kao ni evropska.

Kopneni put između Istoka i Zapada uvijek je prolazio Sirijom i Perzijskim zatonom. Najvažniji pomorski put opet ide Sueskim kanalom. Palestina pak leži između obih ovih puteva i predstavlja u neku ruku vazдушnu liniju između Istoka i Zapada. Bagdadska će željeznica jednog dana biti dogotovljena. Zemlje, kao što su Palestina i Sirija, ne mogu kraj takovog položaja da se zatvore i zadovolje time, da obraduju svoja polja. Arabija i Mezopotamija imaju veliki interes za Palestinu, isto tako i zemlje oko Sredozemnog mora, a zapadnoevropske ništa manje. Kad bismo Palestinu i Siriju priključili velikoj arapskoj kraljevini, kojoj bi glavni grad bio Meka, otkinuli bismo ih od zemalja Sredozemnog mora i time bismo zapriječili cirkulaciju civilizacije između Istoka i Zapada. Ove dvije zemlje ne mogu savim da pripadaju niti Istoku, a niti Zapadu. To su zemlje, u kojima Istok i Zapad koicidiraju; zbog toga moraju imati udjela u životu obiju svijetova, koji u njima graniče. Trebalo bi iz njih stvoriti autonomna područja, u kojima će biti zaštićeni interesi svijeta kao i interesi pučanstva.

koji prolaze. A tko dolazi? Emigranti! Bježe. Dok naši »državnici« žongliraju brojkama. Sve govore o nekih 10.000 Židova, što je u posljednjoj godini dana ušlo u zemlju. A bilo ih je samo 7.800. Izašlo ih je u isto doba iz Palestine preko 4.000. Gdje ostaju brojevi? Pa da baš uzmemo i onih deset hiljada, još uvijek moramo da odbijemo preko četiri! Vraćaju se. Izmučeni, smalaksani, bolesni. Brige, gladovanja, nezaposlenost. Groznica, malarija. Ahasver se vratio odakle je bio pošao, vratio se da se smiri. I opet ga tjeraju. Gradjani, što radite?! Bankrot privatne kolonizacije, bankrot Keren Hajesoda, bankrot politike. Svuda se tek krpa, šivaju se neki ostaci. A oni, koji su bili pošli, ti se vraćaju. Gledali smo ih, kad su polazili, i mnogome smo se nadali, a još više smo im obećavali. Vraćaju se. U nama je strah. Od nečesa, što još nikad nije bilo, od nečesa, što je kao dan suda, kad će svatko za sebe i svatko za svakoga odgovarati. Užasne sjene (jer i nisu nego sjene) nad našim su razgovorima, vijeća-

njima. Čas je da se učini drugačije. Da se stvori.

III. JUGOSLAVENSKA KOLONIJA.

»Dvoje smo uočili. Dalje ne podjismo, ali ja izdiše. A ne samo to, nego i povratak se sprema, u punom je toku! Kad ne bi bilo naše, zaista bi nas to stanje zavelo na smijeh. Na karikaturu. Ovako: Prva slika: jak Židov hvalisavac silom otvara zabravljena vrata, na kojima je natpis stop immigration. Druga slika: malen kukavan Židovčić bježi kroz širom otvorena vrata, a iz usta mu plazi papirnata zmija — open emigration. Najprije je čitav židovski svijet i kao protiv zatvaranja palestinskih vrata, a sad ih sami otvaramo. Da bježimo!

Na omladinskom je sletu bilo prigovora, kad smo najvažnijim označili novac. Ponavljamo: novac! A naše jugoslavenko židovstvo imade prvi i konkretan cilj: našu koloniju. Pruža nam se mogućnost, da popravimo gdje smo zgriješili. I ne samo da popravimo. Više. Da naselimo

naše vlastite haluce, pionire iz našega najnižega kruga. Jedna velika akcija u čitavoj zemlji mora da počne. I neka nitko ne kaže, da su nam sredstva premalena. Češka je omladina, sama omladina, skupila za svoju naseobinu 200.000 čeških kruna. Pridolazi još gradjanstvo.

Svatko će otkinuti što više bude mogao i dat će. Radosna srca. I što će više dati, veća će mu biti radost. Jer to je ujedno otkup. Eno grijeha, za koji možemo kupiti oproštenje. Kajemo se i dajemo.

A u zemlji će da se diže jedan novi svijet, jedno novo društvo. Čisto od naših socijalnih zabluda, svježije i mlado. Dok se ovdje u galuti borimo za ideju Mladoga Radnika kanda sve u teoriji, dotle ćemo tamo dolje gledati u plod naših nastojanja, što će izrasti ne samo sebi nego i nama. A izrast će iz Zemlje, koja će mu dati snage i sadržaja, da nam bude znakom, simbolom, zalogom: te ne ćemo propasti.

Hans Hochsinger.

U svom apelu, koji je vrlo djelovao na jevrejske krugove, dao je Sir Mond izražaja svom zanimanju za nastojanje američkih Jevreja, da osnuju jednu Investment Bank for Palestine. On je izjavio, da će o ovom pitanju još konferirati s Lou's Marshallom i Col. H. Lehmanom, koji nastoje, da oživotvare ovo poduzeće.

Obzirom na Jewish Agency izjavio je Sir Mond, da je pripravan, da kao zastupnik Economic Boarda for Palestine pristupi u Jewish Agency. Po svoj prilici bit će i ICA zastupana. On se nada, da će se i američki Jevreji dati u dovoljnom broju zastupati.

Sir Alfred Mond apelirao je na koncu na američke Jevreje, da doprinesu još veće žrtve za izgradnju Palestine nego dosada, e bi uspelo, da se godišnje useli barem 25.000 Jevreja u Palestinu. Samo na taj način može ekonomski život zemlje poprimiti jevrejski karakter. Iz izjava Sir Herberta Samuela, s kojim je pred malo vremena imao dogovore, razabrao je, da su se prilike u Palestini u zadnje vrijeme znatno poboljšale.

Iz Palestine.

Palestinski je mandat i »de jure« stupio na snagu. Kako nam iz Ženeve javljaju, vijeće je saveza naroda na svojoj sjednici od 29. septembra primilo do znanja ugovor, što su ga sklopile talijanska i francuska vlada glede nekih preporih tačaka francuskog mandata za Siriju. Kao posljedica ovog talijansko-francuskog sporazuma, stupa sirski, baš kao i palestinski mandat, koji je dosada samo »de facto« vrijedio, i de jure na snagu.

Kako je poznato, kod ratifikacije britskog mandata za Palestinu bilo je zaključeno, da Engleska mandat provizorno samo de facto vrši. Tek nakon sporazuma Italije i Francuske glede nekih sporednih pitanja imala bi oba mandata, sirski i palestinski, istodobno i de jure stupiti na snagu. Anticijonistički su krugovi činjenicu, da mandat vrijedi samo de facto, marljivo iskorišćavali.

Židovske investicije u Palestini. »Harec« donasa statistiku o kapitalu, koji je donešen prošlih godina raznim investicijama u zemlju. Taj iznaša bez obzira na imigrantski novac preko 2.000.000 funti. Iz nacionalnih i filantropskih sredstava došlo je 1.120.000 funti, dok su društva investirala oko 540.000 a privatnici oko 440.000 funti.

Sir Herbert Samuel odbija zahtjev za uvođenje nacionalne arapske vlade u Palestini. Sekretar ekzekutive palestinskih Arapa, g. Jamel, imao je dogovor s High Commissionerom Palestine, koji se je tek nedavno vratio sa svog putovanja u Evropu. G. Jamel stavio je zahtjev, da se u Palestini uvede nacionalna vlada. High Commissioner je ovaj zahtjev odbio motivacijom, da Palestina za takovu vladu još nije zrela. Zbog tog odgovora sazvala je ekzekutiva palestinskih Arapa sjednicu. Kako se glasa, bilo je na toj sjednici zaključeno, da predsjednik ekzekutive, Musa Kasim

paša, ponovno pođe do High Commissionera, te da mu preda memorandum, koji bi sadržavao zahtjev glede uvođenja nacionalne vlade u Palestini.

Keren Hajesod u Palestini. U Palestini osnovan je centralni K. H. odbor, kojemu pripadaju dr. Salkind, dr. Bergmann, rabini Ostrovski i Kalvarski. Ovaj je odbor podređen Waad Leumiju. Za Sukot blagdane bila je spremljena kampanja za Jerusolim.

Opća radnička organizacija sprema se, da rezolucijom pozove svoje članove, da jedan radni dan žrtvuju za Keren Hajesod.

K jevrejskoj emigraciji iz Palestine. Na jednoj sjednici, što ju je održao Waad Leumi, raspravljalo se i o jevrejskoj emigraciji iz Palestine, koja je u posljednje vrijeme znatno ojačala. Konstatovalo se, da dimenzije ove emigracije nisu niti izdaleka takove, kako su ih izvjesni krugovi nastojali prikazati.

Nova umjerena arapska partija. Iz Jeruzalema javljaju, da su se umjereni elementi arapskog pučanstva ujedinili u novu političku partiju. Partija objelodanjuje svoj program po kojem proizlazi, da je voljna saradivati s vladom Palestine, iako vlada ne će da prihvati sve njene zahtjeve. Stranka zabacuje Balfourovu deklaraciju, kao i sadašnji ustav Palestine, te zahtjeva narodnu zakonodavnu skupštinu, ukidanje »Ušura« (desetine u naravi) i uvođenje prisilnog polaska škole.

Učestvovanje vlade Hedžasa u savezu naroda. Arapska je vlada svome poslaniku u Rimu, princu Lotfalahu, stavila u dužnost, da je zastupa u Savezu Naroda. Savez je Naroda primio do znanja izvještaj komisije glede potvrde ovog zastupstva. Kraljevina Hedžas potpisala je i versajski ugovor, bila je dapače jedan od prvih članova saveza naroda, no u znak protesta protiv ratifikacije palestinskog mandata nije dosada slala svog zastupnika na sjednice saveza naroda. Ovaj najnoviji korak vlade Hedžasa može se shvatiti kao napuštanje njezine intrasigencije spram sistema mandata, koji je proveden u arapskim zemljama.

Trgovački položaj u Jerusolimu u mjesecu augustu 1923. Ovog se je mjeseca trgovački položaj malo poboljšao, pa u trgovačkim krugovima vlada mišljenje, da će se položaj još više oporavit. Jedan je od razloga oprezan postupak trgovaca, koji su ograničili vanjske narudžbe, a drugi je razlog opća tendencija suzdržavanja u pogledu investicija u gradjevine i zemljišta. Sve ovo je povoljno djelovalo na nazadovanje cijena.

Uvoz je u lipnju spao na najniži nivo, što postoji od veljače 1921., dok je eksport spram prošlog mjeseca narasao za LE 90.000.

U augustu bila je u Jerusolimu trgovina žitom vrlo živa. Oko 7000 tabeha (1 tabeh = 23 kg) bilo je iz Samarije i Transjordanije doveženi u grad. Cijene su pustile, pošto trgovci nisu htjeli da veće količine sprema. Gradjevna je djelatnost opet oživjela, jer se nastoji, da se sve za-

počete gradnje dovrše još prije početka kišovitog vremena. Početkom mjeseca augusta pohodilo je Jerusolim 530 turista i oko 3000 hodočasnika. Uslijed toga je malo predaća znatno oživjela.

Izgradnja luke u Haifi. Kako je Jerusolmski I.C.P. izvjestitelj iz navodno pouzdanog vrela saznao, započet će se gradnjom luke u Haifi početkom idućeg proljeća. Luka će biti tako prostrano izgrađena, da će moći pristati i brodovi s tonažom od 10-12000 tona. Kod gradnje bit će uposleno oko 3000 radnika.

Industrijalni projekti u Palestini. Van Vriesland, član palestinske cionističke ekzekutive, dr. Halpern i gg. Goldberg, Naidić i Zlatopolski održali su nedavno u Parizu satanak, na kojem su pretresali ekonomsko pitanje. Formulacija njihovog nazora o tom pitanju kaže, da je najbolji način, da se povisi broj naseljenika, taj, ako se brzo ostvare industrijalni projekti. Novo društvo za proizvodnju cementa, koje već raspolaže kapitalom od 1.250.000 dolara, kao i svote, što ih je cionistički kongres stavio na raspolaganje, znatno će olakšati razvoj industrije. Gosp. Goldberg je uvjeravao, da će svaki plan za unapređivanje useljavanja u Palestinu, u Americi doživjeti dovoljnu potporu.

Promet osobnim i teretnim automobilima u Palestini. Palestinsko društvo za promet motornim vozilima, uvelo je dnevni osobni i teretni saobraćaj između Jafe i Jerusolima. Osobni promet vrši se u stanovito doba dana, a vožnja traje kroz cijelu liniju tri sata, te stoji 17 i 1/2 pijastera. Teretna kola ne idu u određeno doba, no pošiljka, koja je za dana predana, dolazi još noću u Jerusolim, odakle se slijedećeg jutra dalje otpravlja.

Dokora imao bi se uvesti dnevni teretni i osobni promet između Hebrona, Jerusolima, Rišon Lecijona i Jafe, a osim toga osobna automobilska linija između Jerusolima i Hebrona sa tri sveze dnevno.

Gajenje duhana u Palestini. Izgledi nove žetve u okoššu Jafe. Izgledi na novu žetvu smatraju se dosta povoljnim. Lokalni uzgajatelji upravo oplemenjuju kvalitetu lišća. Misli se, da prodaja robe ne će nailaziti na poteškoće, no ipak se vlasnicima s prodajom ne žuri, jer misle, da će cijene nakon vrenja biti povoljnije.

Prava
„ERENYI“-DIANA

francuska vinovica - najbolji kućni lijek
za njegu kože, usta, zuba, protiv reumatizma

Cijena male	boce	Din.	6
	srednje	„	16
	„	„	32

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju
JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diana-odilo)

Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

Zaštitni znak

Prođavaoci dobivaju znatan popust. - Čuvajte se bezvrijednih patvora.

„SIDRO“

d. d. za trgovinu željezom
ZAGREB

Vlaška ulica broj 40.
Telefon br. 69 i 21-30.

Olovna sačma — Trajno žaruće peći
— Lijewane peći — Lijevani štednjaci
— Limene peći — Limeni štednjaci —
Dimne cijevi — Plinske cijevi —
Nadgrobní križevi.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnog Odbora. Dne 10. o. mj. održana je sjednica, kojoj su prisustvovali i članovi Saveza senijora Bar-Giore, kao i nekoji cionistički građani. Raspravljano je o općem stanju cionističkog pokreta, o položaju u Palestini, a tim u vezi i o osnutku jugoslavenske kolonije. Iznešen je prikaz o sramotno malom odazivu organizovanih cionista za tu akciju, te stvoreni zaključci, da se to stanje ukloni. Jedan je od ovih, da se u Zagrebu reorganizira Nacionalno društvo. Pripreme radove imade da vrši Savez senijora Bar-Giore. Nadalje je iznešeno stanje Keren Hajesoda u Jugoslaviji, te je jednodušno došlo do izražaja mišljenje, da se čitav taj rad postavi na najintransigentnije, lično stanovište — osobito u odnosu spram plaćalaca šekela. — Konačno je još raspravljano o zadaćama novog Nacionalnog društva i naglašena je potreba za uzdržavanje halučke stanice u Zagrebu.

Akcija za Keren Hajesod i Jugoslavensku palestinsku koloniju u Novom Sadu.

U jutro 7. o. mj. stigli su u Novi Sad, da ožive i provedu akciju za Keren-Hajesod, gospoda Dr. Adolf Friedemann iz Amsterdama i članovi R. O. S. C. J. Lav Stern i Dr. Alfred Singer. Prije podne toga dana konferirali su sa užim odborom Židovskog nacionalnog društva pod predsjedanjem g. Dra. Sattlera, a popodne istoga dana započele su konferencije sa onim novosadskim Jevrejima, koji bi došli u obzir, da se stave na čelo akcije i da je lično i materijalno podupiru. Predstojnik novosadske bogoštovne općine gospodin Bernat Ernst pokazao je puno razumijevanja za potrebe hitnog sabiranja sredstava u korist obnove Palestine. Gospodin predstojnik Ernst nije se nijedan čas postavljao na stanovište, da on nije cionista, niti se pozivao na to, da mu novosadski cionisti prave u općini opoziciju, nego je sasvim jednostavno i uvjerljivo izjavio, da smatra danas duž-

nošću svakog Židova bez razlike, da u što većoj mjeri doprinese za Keren Hajesod. Sazvao je sjednicu cjelokupnog predstojništva za utorak 9. o. mj. Na toj sjednici imadu predstavnici Keren Hajesoda dati svoje referate i staviti svoje predloge glede provedbe cijele akcije. Gospodin predstojnik Ernst izjavio je svoju pripravnost, da on sa nekoliko prijatelja udje u mjesni kuratorij Keren Hajesoda i da upotrijebe sav svoj upliv kod svojih židovskih sugrađana, da ih sklonu na podupiranje Keren Hajesoda. 8. i 9. o. mj. posjetio je g. Dr. Adolf Friedemann u pratnji podpredsjednika novosadske židovske bogoštovne općine gosp. Hirschenausera i nekolicinu novosadskih Jevreja necionista, koje je posjete želio gosp. predstojnik Ernst u cilju, da ta gospoda već prije sjednice budu informirana, o čemu se radi. Gosp. Dr. Friedemann našao je svagdje najljepši prijem i sva su gospoda obećala svoju saradnju i potporu. Gospoda Lav Stern i Dr. Singer posjetili su na 8. o. mj. nekolicinu novosadskih cionista, da ih pripreme za plenarnu sjednicu novosadskih cionista, koja se je imala držati istoga dana na večer. I ako to nije bila glavna svrha tih posjeta, primljeno je već tokom ovih dvaju dana prigodom tih posjeta nekoliko novih obveznica u korist Keren Hajesoda, dok su neke starije obveznice znatno povišene. Mi znademo samo za tečaj akcije do 8. popodne, jer nam do ovog časa još nijesu stigla izvješća o plenarnoj sjednici novosadskih cionista od 8. o. mj. i o plenarnoj sjednici predstojništva novosadske bogoštovne općine od 9. o. mj. Prema rezultatu do sada nam poznatih posjeta i pojedinačnih konferencija, držimo, da će akcija u Novom Sadu vrlo lijepo uspjeti. Prema programu trebali su cionisti nakon plenarne sjednice od 8. o. mj. da potpišu svoje obaveze prema Keren Hajesodu, a na plenarnoj sjednici predstojništvu novosadske bogoštovne općine od 9. o. mj. trebalo je izabrati novosadski kuratorij za Keren Hajesod, koji bi sastojao od cionista i necionista.

Rado bilježimo, da sa strane necionista nije bilo niti najmanjeg pokušaja, da se otmu dužnosti rada za Keren Hajesod, upravo obrnuto, svi su tu dužnost priznali kao nešto, što se razumijeva samo po sebi. Posve je očito, da je Keren Hajesod ona plattform, na kojoj mogu i treba da se sastanu i cionisti i necionisti i da upravo u zajedničkom radu za Keren Hajesod padaju sve opreke i sitničave razmirice i polažu se temelji jednom sistematskom uzajamnom radu u korist židovstva.

Od necionističkih ličnosti, koje su predviđene, da udju u novosadski kuratorij spominjemo uz gospodina Ernsta predsjednika novosadske bogoštovne općine gospodu: Dr. Lustiga, podpredsjednika iste općine i gosp. Maxa Kasowitza, ravnatelja Industrijske i trgo-

vačke štedionice d. d. Novi Sad, koji su obećali svoju aktivnu saradnju, od koje se nadamo velikim uspjesima.

Vodeći računa o teškim gospodarskim prilikama, naročito o oskudici novca, što vlada u Novom Sadu, (ako i nešto manje nego u ostalim gradovima naše države), što ipak djeluje na raspoloženje ljudi, ne će dakako taj rezultat biti tako velik, kao što bi vjerojatno bio pod nešto boljim gospodarskim prilikama. Ipak moramo naglasiti, da nitko u Novom Sadu, bio cionista ili ne, nije oskudicu upotrebio kao razlog ili izgovor, da se akcija zasada ne provadja, nego su svi jednodušno bili mišljenja, da se akcija imade bez obzira na momentane prilike započeti i provesti do potpunog završetka. Prema prvobitnom programu trebali bi delegati Keren Hajesoda obići nekoliko mjesta u Vojvodini. Nu prema želji novosadskih Jevreja, cionista i necionista, oni će ostati u Novom Sadu makar i tri tjedna, dok se cijela akcija u Novom Sadu ne dovrši. Još nam je napomenuti, da je više cionista i necionista izjavilo svoju pripravnost, da pozovu u svoje kuće krug svojih znanaca i prijatelja na crnu kavu ili na čaj poslije ručka ili večere, pa da se u takovim krugovima provede akcija. Na ovaj će način biti moguće, da se brže obuhvati veći dio Jevreja, jer se posjetima od čovjeka do čovjeka gubi vrlo mnogo vremena. Propagandistički rad u manjim krugovima vrlo ujednostavnjuje tehničku stranu cijele akcije.

Obzirom na prešnost sabirnog rada u korist jugoslavenske palestinske farme zaključeno je, da se u isti mah sabire i za Keren Hajesod i za koloniju. Kad bi se sada sabiralo samo za jednu od tih institucija, onda bi vjerojatno druga institucija bila za dulje vremena onemogućena. Nađena je solucija, da se sa znanjem i privolom darovatelja sabrani prinosi razdijele izmedju Keren Hajesoda i kolonije u omjeru 4:1, čime se isključuje svaka konkurencija i jednim mahom provadjaaju dvije akcije.

Ovo dobro raspoloženje za Keren Hajesod pripisujemo u prvome redu XIII kongresu, kojega je cijelo židovstvo pratilo sa velikim interesom i koji je posvuda raširio spoznanje, da su svi Židovi dužni, da u ovome času učine najveće napore, da putem Keren Hajesoda uzdrže i izgrade naše pozicije u Erec Izraelu. Nema sumnje, da će uspjehu pridonijeti i sama ličnost gosp. Dr. Friedemanna, koji je pripadao najintimnijem krugu Herzlovih saradnika i koji je svojim nastupom svagdje izazvao najbolji dojam, pa samo vrlo žalimo, što će gospodin Dr. Friedemann tako kratko vrijeme boraviti u našoj sredini, te mu ne će biti moguće, da posjeti veći broj mjesta.

Mi ćemo u slijedećem broju donijeti

6%

Uloške na knjižice ukamaćuje odsele sa

te vraća iste bez otkaza

MEDJUNARODNA BANKA D. D.

ZAGREB NIKOLIĆEVA 7

TERAZIJE 23 BEOGRAD

6%

daljnja izvješća o radu za Keren Hajesod u Novom Sadu.

Rabinska izjava. Prema pisanju »Jüd. Volksblatta« izjavio je Dr. Gerson na sastanku vjerskih poglavica Subotice dne 27. septembra ove godine, kojem je prisustvovao ministar na-

stave Dr. Voja Janjić, da rabini odustaju od državne subvencije, jer da bogoštovne općine daju rabinima toliku plaću, da mogu od nje živjeti. Nadalje je reflektirao dr. Gerson na izjave ministra, da država kani da sagradi rabinski seminar u Sarajevu, da će taj naum

biti onemogućen opozicijom ortodoksnih općina. Donašamo to bez komentara.

Vjenčanje. Gdjica Emi Singer, kći našeg poznatog sumišljenika Dr. L. Singera, vjenčat će se dne 18. o. mj. u zagrebačkom hramu s gosp. Hermanom Schlossbergerom.

Vjeran čuvar Vaših zubi jest

LYODONT

pasta za zube. — Jedan pokus — i Vaše je povjerenje osigurano!

Dobiva se u ljekarnama i drogerijama!

LYO d. d. za finu kozmetiku i farmaceutsku industriju, Zagreb

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95

ZAGREB - ILICA 31

PAPMERKUR
BRZOJAVI.

Veletrgovina
pisatæg, risatæg, novinskog, te
omolnog papira

Vlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisatæg i risatæg pribora

MANUFAKTURA

Robni odio Centralne banke d. d.
ZAGREB, Strossmayerova ulica 2.
MAKSO BOROVIC
Brzjavci: MABOR   Telefon: 11-31

„TEVIT“

Poduzeće za elektroindustriju i trgovinu
Telefon 14-59 ZAGREB Gajeva ulica 15

Izvadja: Električna instalacija svi-
jetla, telefona, kućnih
zvonila i reklama

Preuzima: Uredjaje električ. cen-
trala, pogona, prenose
sila, popravljanje sviju
vrsti električnih strojeva

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište že-
ljezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uredjaja, te sve vrste
gradjevnih potreština. Solidna roba,
brza posluga, cijene umjerene.

TRGOVINA RUBACA NA VELIKO

„MARS“ d. d., poslovođja: IGNJAT NEUSSER
ZAGREB, Sajmište broj 55 (produljena Hatzova ul.)

Tortka

M. Marberger i sin

Sajmište broj 55 ZAGREB u vlastitoj palači

Preporuča svoje bogato skladište umjetne kože
(Kunstleder) za tapetare, sedlare i knjigoveže,
voštanog porketa (Wichsleiwand), pletene (Wirk-
waren) i gumene robe uz tvorničke cijene, pro-
daja samo na veliko.

Na zahtjev šaljemo cijenik i uzorke.
Posjetite naše skladište!

ŽELJEZNE KREVETE

te razno željezno pokućstvo, bravarsku robu, vijke i zakovnice u svim mjerama
proizvadja, te drži stalno na sladištu. Najbolje kakvoće uz najsolidnije cijene.

„Z M A J“ INDUSTRIJA ŽELJEZNE ROBE D. D.
TELEFON 7-43. ZAGREB PETRINJSKA 3.

Posjetite našu stalnu izložbu.

PAMUK

sve vrsti i
u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,

Boškovičeva ulica broj 15

Brzjavci: DIANA   Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platno

šifoni

engleski — talijanski

Izr. bogoštovna općina u Koprivnici.

Broj 116b-1923.

Natječaj.

Kod izraelitske bogoštovne općine u Koprivnici imade se odmah popuniti mjesto

rabina

koji ujedno imade biti i vjeroučitelj na kr. realnoj gimnaziji i pućkim školama.

Beriva ustanovit će se prema dogovoru.

Natjecatelji treba da znadu hrvatsko-srpski jezik ili barem koji drugi slavenski jezik, ali se u potonjem slučaju imadu obvezati potpuno naučiti hrvatsko-srpski jezik, a povrh toga treba, da potpuno vladaju hebrejskim jezikom.

Svoju općenitu naobrazbu imade natjecatelj da dokaže svjedodžbom zrelosti i diplomom o polučenom doktoratu filozofskog fakulteta, stručnu pak naobrazbu diplomom kojeg seminara ili triju priznatih rabinskih autoriteta, te ne smije da je prevršio 40. godinu života.

Ponude sa prepisom svjedodžaba, koje se ne vraćaju, kao i opis predživota sa naznakom podataka o naukama i prijašnjem službovanju, imadu se upraviti na predstojništvo što prije.

Samo onima, koji će biti pozvani na pokus, odobrit će se naknada putnih troškova.

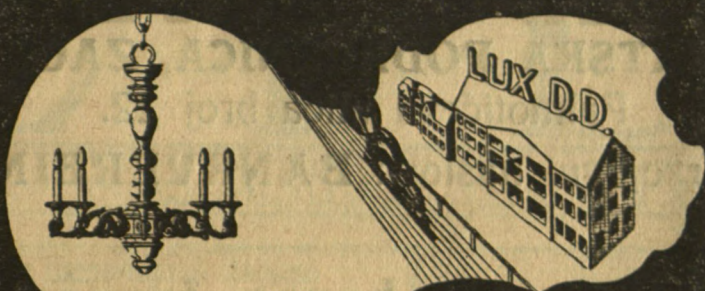
Predstojništvo izr. bog. općine

U Koprivnici, dne 10 listopada 1923.

Tajnik: Predstojnik:
Spiegler v. r.   Hirschler v. r.

TVORNICA BRONZ LUSTERA

LUX D.D. KOTURAŠKA 9.

Na veliko!

Na veliko!

Kolonijalna roba

specijalno kava uz najjeftiniju cijenu kod tt.

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

ELEVATOR

D. D. ZA KEMIJSKU INDUSTRIJU
ZAGREB

KUKOVIĆEVA ULICA 30. TELEFON BROJ 27-95.

KOZMETIČKI ODIO „ESA“

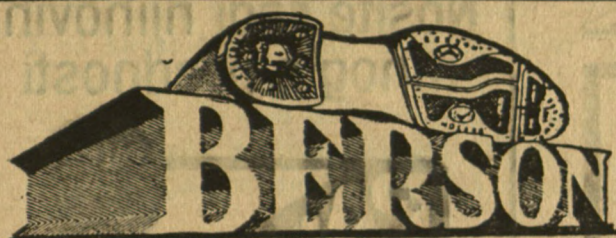
Eau de Cologne, Eau de Cologne russe, Bay rum, Eau de Quinine, Odix, voda, Odix pasta, Odix prašaka za njegu usta i zubi, „ESA“ osvježujuća voda iza brijanja, „ESA“ cream (bezmasna), „ESA“ Coldcream, Parfumi najbolje vrsti etc.

Proizvadjaju jedinu najbolju te domaću
ELEVATOR RADIUM francusku rakiju (vinovicu)

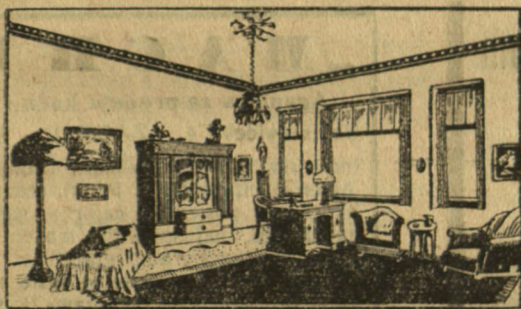
Najveća tvornica pečatnog voska u svim kvalitetama.

Gumene pete i Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

Prva osječka
TVORNICA ZA PRERADBU DRVA D. D.
Atelier za umjetničko uređivanje stanova

Telefon 2-41, ZAGREB Gajeva 12.

POKUĆTVO

Sve vrsti uz svaku cijenu.

KROJAČKA DVORANA
za GOSPODU

HINKO GRAF

Zagreb Berislavićeva
br. 4.

CIJENE UMJERENE · IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N.
Gospodi za izradbu
najmodernijih odjela.
Veliki izbor . . . . .
najfinijih engleskih
Stofova

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA ULICA BR. 5 ZAGREB TELEFON
BROJ 6-14

UVEDJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE STRUKE.

IMPORTNA KUĆA

D. HIRSCHL I DRUG

SAJMIŠTE 51 ZAGREB SAJMIŠTE 51

TELEFON BROJ 22-72.

TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugaj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Orlovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posuđivanje nepremovnih posjela

Metalokemika d. d.

za kemičke i rudarske proizvode

Zagreb

Strossmayerova ulica br. 6
Brzjavi: Metalokemika

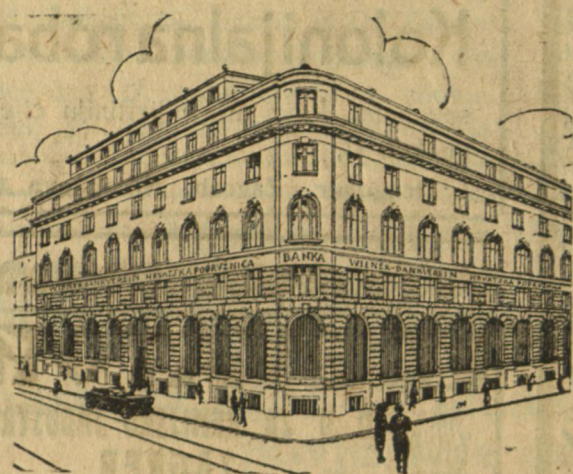
Beograd

Kralja Petra ulica br. 62
Telefon interurb. 16-11

KOVINSKE i željezne polufabrikate
KOVINE i sve kovinske legure
KEMIČALIJE, osobito

modra galica

WIENER BANK-VEREIN

HRVATSKA PODRUŽNICA, ZAGREB

Palmotićeve ulica broj 22.

Brzojavni naslov: **BANKVEREIN**

Obavlja sve bankovne transakcije.

Domaćice
tražite kod Vašeg trgovca
samo najbolje belgijsko
Plavilo

za rublje

Zaštitni znak sa znakom „Deva“

Glavno skladište za Jugoslaviju:

„Patria“

zadruga za kemijske
potrepštine, Zagreb,
Preradovićeve ul. 12
: Telefon broj 16-91 :

Kroz decenije
poznati i pro-
kušani od ka-
trana čist/
materijal
za pokri-
vanje kro-
vova

RUBEROID

izoliranje
nepro-
močljivo,
trajno, liče-
nje za uzdr-
žavanje nepo-
trebno.

Uzorke besplatno šalje:

Hrvatska

industrija katrana

dioničarsko društvo
u Zagrebu

Trenkova 18 - Telef. 3-64

Prodaj vlastite proizvode: Krovnu
ljepenu katranisanu, ploče za izo-
liranje proti vlazi, kameno-ugljeni
katran, katranovo ulje, smolni ce-
ment, naitalin, benzol dupl. raf. i
sve ine katranove derivate, kolo-
maz, mast za strojeve i gatre itd.

Najviše uspjeha
u Vašem podu-
zeću možete po-
lučiti ako ogla-
šujete u našem
listu!

Tko oglašuje --
taj napreduje!!

Nosite radi njihovih
mnogih prednosti

kaučuk pete i potplate.

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.

Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva,
Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, ve-
liki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže,
najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati
kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, vele-
posjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog
glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno proto-
koliranu tvrtku „MACHER“

Jedino najveće specijalno skladište krat-
ke nakitne i pletene robe samo na
veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Ullmann, Zagreb

Ilica 36

Ilica 36

Centralna eskomptna i mjenjačna banka dioničko društvo

Aksijski kapital . . Din. 25,000.000

Rezerve . . . . . „ 6,000.000

Zagreb Margaretska ulica broj 4.
(kod Srpsko-pravoslavne crkve)

Podružnice:

BROD n/S
Starčevićeva ul. br. 4

DJAKOVO
Wilsonova ul. br. 4

OSIJEK
Trg Kralja Petra br. 1

OBAVLJA: sve bankovne transakcije **PRIMA:** uloške na knjižice i tekući račun i
plaća najbolje kamate, **KUPUJE I PRODAJE:** valute i devize, te ih obračunava naj-
povoljnije, **IZDAJE:** čekove, akreditive i jamstva na sva mjesta u zemlji i na strani.

Ulagачi dobivaju visoke premije, koje se izvlače 4 puta godišnje! Tražite prospekt!

GIDOL

NENATKRILJIVO SREDSTVO ZA ČIŠĆENJE SVIH VRSTI KOVINA

Čuvajte se patvorina!

Jedini tvorničari:

Zahtjevajte uvijek samo:

GRUBIĆ I DROBAC, tvornica kem.-tehn. proizvoda d. d., ZAGREB

GIDOL